

واکاوی عوامل تأثیرگذار بر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان

فارس

طیبه حسینی ۱، فرهاد لشگرآرا ۲

۱ دانشجوی دکتری رشته ترویج و آموزش کشاورزی واحد علوم و تحقیقات تهران

۲ استاد یار گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

چکیده

این تحقیق با هدف واکاوی عوامل تأثیرگذار بر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس صورت پذیرفته است. این پژوهش از نوع کاربردی و به روش توصیفی همبستگی و علی - ارتباطی است که به شیوه پیمایش جمع آوری شده است. ابزار اصلی تحقیق پرسشنامه بوده و به منظور بررسی روایی، ابزار تحقیق در اختیار اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات و کارشناسان صاحب نظر سازمان تعاون روستایی قرار گرفت و برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۳۰ پرسشنامه به عمل آمد. جامعه آماری مورد تحقیق عبارت است از کلیه اعضای تعاونی های زنان روستایی واقع در شهرستان های خرم بید، آباد، شیراز، داراب و فسا که تعداد آنها در مجموع ۳۱۴۲ نفر می باشد که از بین آن ها بر اساس فرمول کوکران ۱۴۰ نفر به عنوان نمونه و به روش نمونه گیری طبقه ای با انتساب متناسب انتخاب شدند. پس از تعیین روایی و پایایی پرسشنامه داده ها با استفاده از نرم افزار spssv16 مورد پردازش قرار گرفت. نتایج ضریب همبستگی پیرسون بیان گر آن است که بین عوامل روانشناختی، آموزشی، اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و سیاستگذاری با متغیر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد. همچنین رابطه بین متغیرهای عوامل مدیریتی و عوامل فنی با متغیر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در سطح ۵ درصد خطا مثبت و معنی دار شده است. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره حاکی از آن است که عوامل آموزشی، روانشناختی و فنی حدود ۴۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسعه مهارت های فردی کارآفرینی را تبیین نموده اند.

واژه های کلیدی: کارآفرینی، مهارت های فردی کارآفرینی، تعاونی های زنان روستایی

Examining of effective factors on development of entrepreneurship individual skills of rural women cooperatives at Fars province

Tayebe. Hosseini 1

Phd student of Agricultural Extension & Education, Science & Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

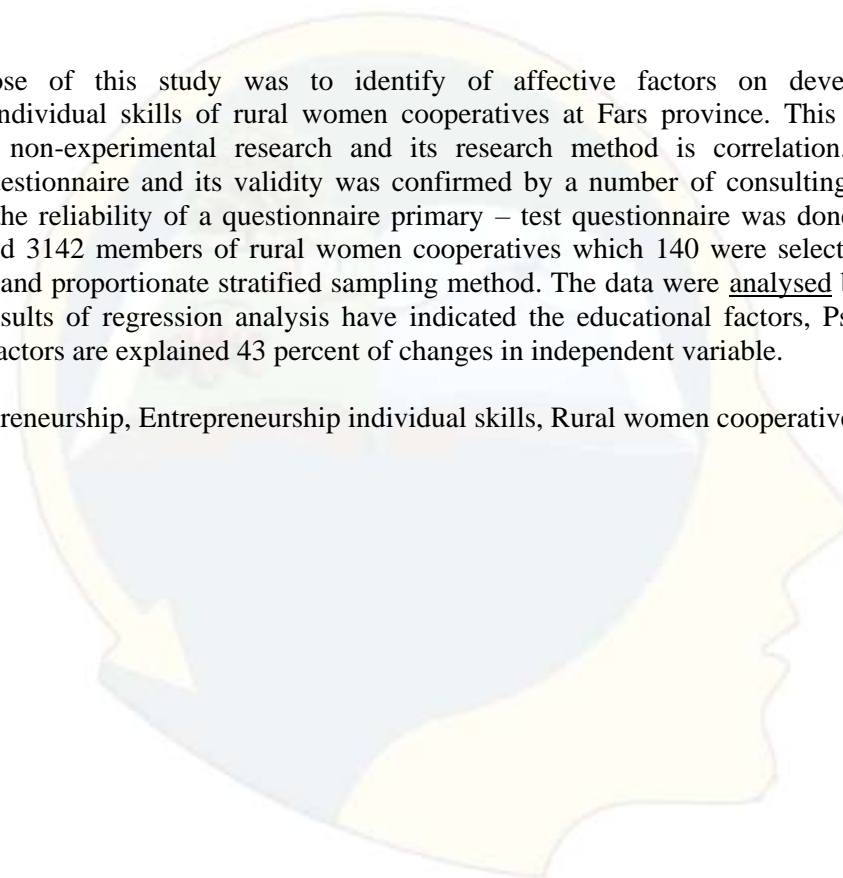
Farhad. Lashgarara 2

Assistant Professor, Science & Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Abstract

The major purpose of this study was to identify of affective factors on development of entrepreneurship individual skills of rural women cooperatives at Fars province. This study is an applied type and non-experimental research and its research method is correlation. The main instrument was questionnaire and its validity was confirmed by a number of consulting experts. In order to measure the reliability of a questionnaire primary – test questionnaire was done. Statistical population included 3142 members of rural women cooperatives which 140 were selected by using Cochran formula and proportionate stratified sampling method. The data were analysed by SPSSv16 software. The Results of regression analysis have indicated the educational factors, Psychological factors, technical factors are explained 43 percent of changes in independent variable.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurship individual skills, Rural women cooperatives

مقدمه

صاحب نظران و اندیشمندان کشورهای در حال توسعه بیش از پیش به این نکته آگاهی یافته اند که مسأله بیکاری به عنوان مانعی در مسیر توسعه این کشورها، یکی از اصلی ترین چالش های اقتصادی، اجتماعی و از مهم ترین تهدیدات امنیت و توسعه ملی محسوب می گردد. در کشور ما نیز به خصوص در دهه اخیر یکی از اساسی ترین دغدغه های مسئولین یافتن راه حلی برای مسأله مذکور بوده است (عزیزی و دیگران، ۱۳۸۶).

بحران بیکاری به عنوان یک معضل، تمام جنبه های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی یک جامعه را به شدت تحت تأثیر قرار می دهد و گاهی اثرات غیر قابل جبران بر جای می گذارد. نرخ بیکاری برای مردان و زنان جوان، در سراسر جهان در سطح بالایی قرار دارد (Sookhtanlo et al., 2009). جهت رفع معضل بیکاری، ایجاد و تقویت راه کارهای اشتغال زایی و حرکت به سمت و سوی توسعه

جامعه، نیاز به تربیت و آموزش افراد کارآفرین، کارآمد و خلاق را دو چندان کرده است (Hosseini and Khosravipoor, 2006) با توجه به نقش حساس زنان در تولید و توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، کارآفرینی به عنوان مهم ترین عامل در به عرصه ظهور رساندن توانایی های زنان می باشد و هر قدر میزان مشارکت زنان افزایش یابد، روند رشد و توسعه تسهیل می گردد. نقش بسیار مؤثر و حیاتی کارآفرینان زن به عنوان بخش عظیمی از جمعیت انسانی جامعه بسیار چشمگیر و حائز اهمیت است به گونه ای که می توان ادعا نمود در آغاز هزاره سوم، آنان با شناسایی توانمندی های خود و یافتن جایگاه واقعی خود در عرصه های متنوع و مختلف اجتماعی، پیش قراولان حرکت و خیزش عظیم کارآفرینی جهانی قلمداد گردیده اند (شائمی و دیگران، ۱۳۹۰).

از طرفی دیگر زنان بزرگترین گروه محرومان در جهان هستند بنابراین تلاش برنامه ریزان و کارشناسان در گام نخست باید معطوف به جبران محدودیت ها، محرومیت ها، و سوق دادن زنان روستایی به سوی تساوی اجتماعی و اقتصادی باشد و این امر جز با تواناسازی آنان از طریق کارآفرینی میسر نیست (Hisrich, 2005)

اگر کارآفرینی را یک ضرورت حیاتی عصر حاضر بدانیم، به مهم ترین عامل کارآفرینی یعنی ایجاد روحیه کارآفرینی در افراد نیز باید اعتقاد داشته باشیم. زنان به ویژه زنان روستایی در تلاش های خود برای کارآفرینی با موانع فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بسیاری رو به رو هستند که در بسیاری از موارد ناآگاهی و کمبود آموزش های لازم این محدودیت ها را برای آنها ایجاد کرده است. از این رو توجه به این مهم ضروری می نماید (فرج اله حسینی و دهیوری، ۱۳۸۵).

نتایج حاصل از تحقیقات مختلف بیانگر آن است که تعاونی های زنان کارآفرین بنا به دلایلی همچون پایین بودن سطح سواد، مهارت های کارآفرینی و سنت های غلط با مشکلات و موانع مختلفی مواجه اند. با توجه به این که از اساسی ترین عوامل توسعه روستایی، وجود زنان ماهر در عرصه تولید و مدیریت است، بنابراین باید توان این نیروی کار در روستاها مورد توجه، تقویت و حفظ گردد (دانیالی، ۱۳۸۵)، چرا که بی توجهی به زنان از دیدگاه نیروی انسانی، موجب هدر دادن و یا ضایع کردن امکانات بالقوه، رشد و بالندگی جامعه می شود (مرادی و دیگران، ۱۳۸۹).

تعاونی های زنان روستایی استان فارس با تعداد ۵۷۲۴ عضو در زمینه مهارت های فردی کارآفرینی با مسایل و مشکلاتی به شرح ذیل مواجه هستند:

- پایین بودن مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی استان فارس خصوصاً در روستاهایی که فاصله آنها با شهر دور است بسیار مشهود می باشد، به طوری که ریسک پذیری در فعالیت های تولیدی، اعتماد به نفس، نوآوری و توانایی اداره تغییر در زنان روستایی استان فارس در سطح پایینی قرار دارد (دادفر، ۱۳۹۲).

این امر به دلایلی همچون پایین بودن سطح سواد زنان روستایی عضو تعاونی، ضعف تعاونی ها در برگزاری کلاس ها و کارگاه های آموزشی در زمینه مهارت های فردی کارآفرینی، کمبود سرمایه لازم به منظور حمایت از افراد کارآفرین و توسعه فعالیت های کارآفرینانه می باشد، به طوری که اکثر فعالیت های تعاونی های زنان روستایی عمدتاً با سرمایه های بومی، خرد و اندک صورت می گیرد.

علاوه بر اینها عدم حمایت های مالی از طرف دولت از جمله عدم اعطاء تسهیلات مالی بلند مدت به علت عدم اعتقاد و باور مسئولین به توانمندی های زنان روستایی باعث شده تعاونی های زنان روستایی این استان به منظور کارآفرینی و ایجاد فرصت های اشتغال در ابعاد وسیع تر مانند تأسیس کارخانه های تولیدی جهت بهره وری بیشتر با مشکلات زیادی مواجه باشند (همان).

با توجه به مطالب فوق و با توجه به مسایل و مشکلات تعاونی های زنان روستایی استان فارس و همچنین نظر به اهمیت توسعه مهارت های فردی کارآفرینی این تحقیق می تواند از جهات زیر حائز اهمیت باشد:

- توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس باعث ایجاد خود اشتغالی و دگر اشتغالی می شود، بنابراین زنان روستایی استان می توانند به عنوان شرکای همپای مردان در فرآیند توسعه روستایی گام بردارند، این در حالی است که از تعداد ۱۶۵۰۶۱۴ نفر جمعیت روستایی استان فارس تعداد ۸۱۰۱۳۸ نفر زن می باشند (سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۸۷).
- از طرفی با توجه به این که تعداد ۳۷۱۶۵۰ خانوار روستایی در استان فارس وجود دارد (سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۸۷)، بنابر این زنان روستایی می توانند مهارت های فردی کارآفرینی کسب شده را به دیگر اعضای خانواده منتقل کنند و سبب نهادینه شدن فرهنگ کارآفرینی در جامعه روستایی استان گردند.
- باعث افزایش بهره وری و کارایی، درآمدزایی و سوددهی تعاونی ها شده، سبب دلگرمی و ایجاد انگیزه در اعضای می شود.
- باعث افزایش قدرت کسب و کار تعاونی های زنان روستایی شده و نهایتاً سبب از بین رفتن فقر گسترده روستایی برای این قشر آسیب پذیر جامعه روستایی می شود.
- زمینه سازی برای اشتغال هزاران زن روستایی جویای کار، با توجه به اینکه حدود ۱۴۹۵۸ زن روستایی در استان فارس بیکار هستند (سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۸۷)
- جلوگیری از مهاجرت بی رویه به شهرها از طریق رونق بخشیدن به اقتصاد روستاها.

Al-Mahrouqal (2010) در مطالعه ای تحت عنوان «عوامل موفقیت شرکت های کارآفرینی کوچک و متوسط؛ مطالعه موردی اردن» به این نتیجه رسید که مهارت و دانش کارآفرینان، وجود کارآفرینان با تجربه، منابع مالی، فناوری ها و روش های فنی، ساختار شرکت ها، ساختارهای مالی، بازاریابی و بهره وری و ساختار منابع انسانی از جمله عواملی هستند که بر موفقیت شرکت های کارآفرینی تأثیرگذار هستند.

Elfitasari (2010) در مطالعه ای تحت عنوان «عوامل مؤثر بر فعالیت های کارآفرینی ماهیگیران خرده پا در بهبود درآمدزایی و تولید پایدار جاوای مرکزی، اندونزی» به این نتیجه رسید که به لحاظ انجام فعالیت های کارآفرینی تفاوت معنی داری بین کسانی که پاداش دریافت نموده اند و کسانی که دریافت نکرده اند وجود دارد، همچنین تفاوت معنی داری در انجام فعالیت های کارآفرینی و کسب توانایی ماهیگیر شدن از لحاظ جنسیت، گروه سنی، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات، سطوح مختلف گروه ماهیگیران و دلایل مختلف آنها وجود دارد.

Govindasamy (2010) در مطالعه ای تحت عنوان «عوامل اساسی موفقیت کارآفرینان هندی در منطقه شهری تشوانه» از میان عوامل شخصی بین کارآفرینان موفق و ناموفق از لحاظ انگیزه، گرایش به کارآفرینی، دنباله رو بودن سنت خانوادگی در کسب و کار، شبکه خوداشتغالی متشکل از دوستان و خانواده تفاوت معنی داری وجود ندارد، اما بین این دو گروه از لحاظ میزان تحصیلات، میزان تجربه، میزان اتکا به خانواده در راه انداختن کسب و کار و مشارکت اعضای خانواده در مدیریت کسب و کار تفاوت معنی داری وجود دارد.

Lashgarara et al., 2011 در تحقیقی با عنوان "نیازهای آموزشی زنان روستایی شهرستان ایلام" در زمینه مهارت های کارآفرینی به این نتیجه رسیدند که از نظر زنان روستایی مهارت فردی، ویژگی های مشارکتی و ویژگی های روانشناختی بیشترین تأثیر را در تبیین مؤلفه های مهارت های کارآفرینی دارند و رابطه معنی داری بین سن و مهارت های کارآفرینی زنان روستایی وجود دارد. همچنین نتایج

نشان داد که متغیر مهارت های فردی مهم ترین متغیر تأثیر گذار بر مهارت های کارآفرینی در بین زنان روستایی شهرستان ایلام می باشد و از میان مهارت های فردی، آینده نگری در اولویت اول مهارت های فردی قرار داشت.

Hosseini & Ahmadi (2011) در تحقیقی با عنوان "عوامل مؤثر بر کارآفرینی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه در ایران" به این نتیجه دست یافتند که از دیدگاه دانشجویان عوامل روان شناختی بیشترین تأثیر را در کارآفرینی دارند و بعد از آن به ترتیب اولویت عوامل اقتصادی، ویژگی های شخصیتی، عوامل سیاستگذاری، عوامل آموزشی و عوامل فرهنگی

Hosseini et al., (2011) در تحقیقی با عنوان "عوامل مؤثر بر ترویج آموزش کارآفرینی در دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی از دیدگاه دانشجویان فارغ التحصیل" به این نتیجه دست یافتند که محتویات آموزشی، آموزش کارآفرین در دانشگاه، نقش مربی، نوآور بودن، تمایل به موفقیت و خلاقیت از جمله عوامل مؤثر بر کارآفرینی می باشند.

Nazari Nooghabi & Irvani (2011) تحت عنوان " تجزیه و تحلیل توصیفی برخی از عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی های کشاورزی" انجام شد به این نتیجه رسیدند که عوامل حمایت سیاسی، اقتصادی، شرایط اجتماعی، آماده بودن زیرساخت ها، سیاست های دولت و بازاریابی خوب از عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی های کشاورزی می باشند.

رسولی و احمدپور داریانی (۱۳۹۰) در تحقیقی به "بررسی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی از دیدگاه دانش آموختگان کشاورزی دانشگاههای غرب ایران" پرداختند. نتایج به دست آمده از رتبه بندی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی نشان داد وضع شیوه نامه های دولتی در زمینه پشتیبانی از طرح های توسعه کسب و کارهای کارآفرینانه و داشتن مهارت های شغلی و تخصصی در زمینه کسب و کار مورد نظر در بالاترین اولویت ها قرار داشتند. همچنین به منظور شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی از تحلیل عامل اکتشافی به منظور بررسی شاخص برآزش مدل تحقیق از تحلیل عامل تأییدی و مدل معادله های ساختاری استفاده شد. نتیجه ها نشان داد که عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی از دیدگاه دانش آموختگان کشاورزی به ترتیب عبارتند از: عامل پشتیبانی دولت مهارت های فردی، عوامل روانشناختی و اطلاعاتی - ارتباطی.

مهرداد (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان "بررسی عوامل مؤثر در ایجاد کارآفرینی در سطح استان لرستان" با تأکید بر نقش آموزش به این نتیجه دست یافت که عوامل عمده روان شناختی مؤثر در کارآفرینی عزم و اراده و نیاز به کسب موفقیت و عوامل عمده جامعه شناختی کسب جایگاه اجتماعی و جو خانوادگی هستند. از بین ویژگی های روان شناختی، جامعه شناختی و سیاست های دولت عوامل ویژگی های روان شناختی بیشترین نقش را در ایجاد کارآفرینی داشته اند.

بر اساس تحقیقی که توسط احمدی و همکاران (۱۳۸۸) تحت عنوان "شناسایی برخی از عوامل همبسته با ترویج کارآفرینی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران" انجام شد به این نتیجه رسیدند که ویژگی های موفقیت طلبی، خلاقیت و نوآوری، ریسک پذیری، تعیین سرنوشت و استقلال طلبی دانشجویان رابطه مثبت و معنی داری با متغیر ترویج کارآفرینی دارند.

ملک پور ۱۳۸۷ در مطالعه ای با عنوان "بررسی راهکارهای توسعه کارآفرینی در بخش تعاون استان چهارمحال بختیاری" به این نتیجه رسید که راهکارهای توسعه کارآفرینی در بخش تعاون شامل ایجاد شبکه های حامی کارآفرین، اعمال حمایت های مالی و مالیاتی و بخشودگی های سازمان یافته برای تعاونی ها، تقویت پارک های علم و فناوری و مراکز رشد و ایجاد حلقه ارتباطی آنها با بخش تعاونی می باشند. همچنین ایجاد مراکز کارآفرینی و خدمات مشاوره ای در دستگاههای دولتی و وابسته به دولت، تدوین سند مالی توسعه کارآفرینی و کسب و کار، اصلاح قوانین و مقررات بانکی و سازگار نمودن آنها با شرایط کارآفرینان از دیگر راه کارها به شمار می آیند.

فلاح جلودار و دیگران (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان "عوامل مؤثر بر موفقیت کارآفرینی زنان روستایی شمال کشور" نشان دادند که خانواده بیشترین تأثیر را بر موفقیت کاری آنان داشته است. کمک به بهبود شرایط زندگی خانواده و پس از آن کسب درآمد مستقل مهم ترین محرک پاسخگویان جهت راه اندازی کسب و کار و حصول موفقیت بوده است. زنانی که بر تأثیر پدر بر موفقیت خود صحنه

گذاشتند نسبت به سایر زنان از میانگین موفقیت بالاتری برخوردار بوده اند. هم چنین همبستگی میزان موفقیت زنان کارآفرین با انگیزه کسب درآمد بیشتر و کمک به بهبود شرایط زندگی خانواده مثبت و معنی دار، با ویژگی منفعت طلبی و خودرأیی منفی و معنی دار و با میزان استفاده از رادیو، تلویزیون و اینترنت مثبت و معنی دار بوده است.

فرج اله حسینی و دهیوری (۱۳۸۵) در پژوهشی تحت عنوان " تأثیر تبعیض جنسیتی بر روحیه کارآفرینی زنان روستایی " نشان داده اند که زنان به ویژه زنان روستایی در تلاش های خود برای کارآفرینی با موانع فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بسیاری روبه رو هستند که در بسیاری از موارد ناآگاهی و کمبود آموزش های لازم، این محدودیت ها را برای آنها ایجاد کرده است از این رو توجه به این مهم ضروری می نماید.

اهداف تحقیق

هدف کلی این تحقیق واکاوی عوامل تأثیرگذار بر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس می باشد. اهداف اختصاصی این تحقیق نیز شامل موارد زیر است: شناسایی وضعیت موجود مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس؛ واکاوی عوامل روانشناختی تأثیرگذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس؛ واکاوی عوامل آموزشی تأثیرگذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس؛ واکاوی عوامل اجتماعی - فرهنگی تأثیرگذار بر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس؛ واکاوی عوامل مدیریتی تأثیرگذار بر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس؛ واکاوی عوامل سیاستگذاری مؤثر بر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس؛ واکاوی عوامل فنی تأثیرگذار بر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس و شناسایی ویژگی های فردی مؤثر بر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس

روش پژوهش

این تحقیق از لحاظ نوع، کاربردی و از لحاظ روش تحقیق، توصیفی - همبستگی و علی - ارتباطی است که به شیوه پیمایش جمع آوری شده است. در قالب تحقیقات توصیفی است. جامعه آماری مورد تحقیق ۳۱۴۲ نفر در نظر گرفته شده که از این تعداد بر اساس فرمول کوکران ۱۴۰ نفر به عنوان نمونه و به کمک روش نمونه گیری طبقه ای با انتساب متناسب انتخاب گردیدند. به منظور اطمینان از روایی پرسشنامه، پرسشنامه طراحی شده به همراه اهداف تحقیق در اختیار اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات و کارشناسان سازمان تعاون روستایی قرار گرفت پس از دریافت نقطه نظرات و پیشنهادها اصلاحات لازم به عمل آمد و اطمینان حاصل شد که سؤالات مطرح شده قابلیت اندازه گیری خصوصیات مورد نظر در تحقیق را دارا می باشند و روایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. به منظور سنجیدن اعتبار ابزار تحقیق، به وسیله آزمون مقدماتی (pre-test) تعداد ۳۰ پرسشنامه تکمیل گردید و ضریب آلفای کرونباخ برای بخش های مختلف پرسشنامه به شرح جدول ۱ می باشد. متغیر وابسته در این تحقیق توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس با ۱۲ گویه می باشد که در قالب طیف لیکرت سنجیده شد. متغیر های مستقل تحقیق شامل: عوامل روانشناختی، آموزشی، اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، مدیریتی، سیاستگذاری و فنی می باشند. به منظور تجزیه تحلیل داده های جمع آوری شده از نرم افزار spssv16 استفاده شد. در آمار توصیفی به منظور دسته بندی گروه های آزمودنی از نظر صفات مختلف و توصیف ویژگی های جامعه آماری از جداول توزیع فراوانی، درصد فراوانی، درصد تجمعی، میانگین، میانه، نما،

انحراف معیار و ضریب تغییرات و در آمار استنباطی برای تعیین نوع و میزان رابطه متغیرهای مستقل و وابسته از ضرایب همبستگی و تحلیل رگرسیون چند متغیره گام به گام و آزمون های t و F بهره گرفته شده است.

جدول ۱- ضریب آلفای کروناخ بخش های مختلف پرسشنامه

بخش های پرسشنامه	تعداد گویه	ضریب آلفای کروناخ
توسعه مهارت های فردی کارآفرینی	۱۲	۰/۹۷
عوامل روان شناختی	۱۱	۰/۹۴
عوامل آموزشی	۱۴	۰/۹۳
عوامل اقتصادی	۱۱	۰/۸۱
عوامل اجتماعی - فرهنگی	۹	۰/۸۲
عوامل مدیریتی	۶	۰/۸۱
عوامل سیاستگذاری	۱۰	۰/۷۸
عوامل فنی	۵	۰/۸۶

یافته ها

بررسی ویژگی های فردی

با توجه به نتایج به دست آمده متوسط سن افراد مورد مطالعه در این تحقیق ۳۳/۵ سال می باشد. جوان ترین آنها ۱۷ سال و مسن ترین آنها ۵۴ سال سن داشته اند. ضمن این که حدود ۴۰ درصد اعضای تعاونی با بیشترین فراوانی بین ۲۱ تا ۳۰ سال سن دارند. اکثر افراد مورد مطالعه را اعضاء متأهل حدود (۶۸٪) تشکیل داده اند. ضمن این که ۲۳/۴ درصد اعضاء مجرد، ۵/۸ درصد سرپرست خانوار (بیوه) و ۲/۹ درصد مطلقه بوده اند حدود ۳۸ درصد از اعضاء با فراوانی ۵۱ نفر از کل اعضاء دارای مدرک دیپلم هستند که بیشترین فراوانی را دارا بوده اند. ۲۵/۹ درصد دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۱۶/۳ درصد دارای سواد خواندن و نوشتن و ۴/۴ درصد نیز دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر می باشند. ضمن این که ۱۵/۶ درصد اعضاء مورد مطالعه بی سواد بوده اند. بیشترین سابقه عضویت اعضاء (۴۵/۶٪) در تعاونی های مورد مطالعه، مربوط به طبقه ۴ تا ۱۶ سال بوده است. متوسط سابقه عضویت اعضاء در تعاونی های زنان روستایی برابر ۵/۵ سال بوده است که کمترین سابقه ۱ سال و بیشترین سابقه ۱۶ سال بوده است. حدود ۷/۸ درصد اعضاء تجربه راه اندازی کسب و کار مستقل را نداشته اند و حدود ۲۱/۹ درصد نیز عنوان نموده اند که تجربه راه اندازی کسب و کار مستقل را داشته اند. اکثر افراد مورد مطالعه (۸۳/۳٪) عضو عادی تعاونی زنان روستایی بوده اند و حدود ۱۶/۷ درصد نیز عضو هیئت مدیره بوده اند. بیشترین نوع فعالیت اعضاء مورد مطالعه (۴۰/۴٪) در تعاونی های زنان روستایی، مربوط به فعالیت های چند منظوره بوده است. همچنین حدود ۳۷/۵ درصد اعضاء در فعالیت های خدماتی، ۱۶/۲ درصد در فعالیت های کشاورزی و ۵/۹ درصد در فعالیت های تولیدی تعاونی ها مشغول بوده اند. نتایج نشان داد که حدود ۷۷/۹ درصد از اعضاء مورد مطالعه با بیشترین فراوانی اظهار داشته اند که در تعاونی آنان هیچ دوره آموزشی در خصوص کارآفرینی برگزار نشده است و حدود ۲۲/۱ درصد نیز عنوان داشته اند که در تعاونی آنان در خصوص کارآفرینی، دوره های آموزشی برگزار شده است. از مجموع تعاونی هایی که دوره های آموزشی در زمینه کارآفرینی برگزار نموده اند حدود ۷۴/۲ درصد از تعاونی ها با بیشترین فراوانی ۱ دوره آموزشی در خصوص کارآفرینی برگزار نموده اند. همچنین حدود ۱۹/۴ درصد از تعاونی ها ۲ دوره آموزشی و ۶/۵ درصد از تعاونی ها ۳ دوره آموزشی در خصوص کارآفرینی برگزار نموده اند.

- وضعیت توسعه مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی استان فارس

به منظور شناخت وضعیت توسعه مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی استان فارس از ۱۲ گویه در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده است. یافته های تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد مورد مطالعه (۴۸/۱ درصد)، اعتقاد دارند وضعیت توسعه مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی استان فارس در حد متوسط می باشد. اولویت بندی گویه ها بر اساس ضریب تغییرات طبق جدول ۲ نشان می دهد که بیشترین میزان توسعه مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی با ضریب تغییرات ۰/۲۸۲، ۰/۳۰۹ و ۰/۳۹۳ به ترتیب شامل: انعطاف پذیری، مهارت کار گروهی و نیز مقاومت و پشتکار بوده است.

جدول ۲- اولویت بندی مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی استان فارس

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف	میانگین	مهارت های فردی کارآفرینی
۱	۰/۲۸۲	۰/۸۹	۳/۱۵	انعطاف پذیری
۲	۰/۳۰۹	۱/۰۱	۳/۲۶	مهارت کار گروهی
۳	۰/۳۹۳	۱/۱۴	۲/۹۰	مقاومت و پشتکار
۴	۰/۴۰۷	۱/۰۱	۲/۴۸	مسئولیت پذیری
۵	۰/۴۱۲	۱/۱۷	۲/۸۴	مهارت در شناسایی و درک نیازها و برآورده نمودن آنها
۶	۰/۴۲۰	۱/۱۳	۲/۶۹	خود اتکایی
۷	۰/۴۲۳	۱/۱۴	۲/۶۹	توانایی رهبری
۸	۰/۴۳۸	۱/۱۴	۲/۶۰	کنترل و نظم درونی
۹	۰/۴۴۱	۱/۲۰	۲/۷۲	توانایی اداره تغییر
۱۰	۰/۴۴۶	۱/۱۲	۲/۵۱	نوآوری
۱۱	۰/۵۰۰	۱/۰۴	۲/۰۸	اعتماد به نفس
۱۲	۰/۵۲۹	۱/۰۰	۱/۸۹	ریسک پذیری در فعالیت های تولیدی

طیف ارزیابی: خیلی کم= ۱ کم= ۲ نسبتاً= ۳ زیاد= ۴ خیلی زیاد= ۵

عوامل تأثیرگذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی

عوامل روانشناختی

به منظور شناخت میزان تأثیر گذاری عوامل روانشناختی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس از ۱۱ گویه در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده است. یافته های تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد مورد مطالعه (۵۹/۶ درصد)، اعتقاد دارند که میزان تأثیر عوامل روانشناختی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس در حد زیاد می باشد. اولویت بندی گویه ها بر اساس ضریب تغییرات طبق جدول ۳ نشان می دهد که به ترتیب اولویت؛ اعتماد به نفس و خودباوری (۰/۲۴۶)، نوآور بودن (۰/۲۵۱) و توانایی ریسک پذیری (۰/۲۵۳)، از مهم ترین عوامل روانشناختی تأثیر گذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در بخش تعاونی های زنان روستایی می باشند.

جدول ۳- اولویت بندی عوامل روانشناختی تأثیرگذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی اعضای تعاونی های زنان روستایی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل روانشناختی
۱	۰/۲۴۶	۰/۹۶	۳/۸۹	اعتماد به نفس و خود باوری
۲	۰/۲۵۱	۰/۸۵	۳/۳۸	نوآور بودن
۳	۰/۲۵۳	۰/۹۸	۳/۸۶	توانایی ریسک پذیری
۴	۰/۲۵۶	۰/۹۵	۳/۷۰	تحمل ابهام (قابلیت روبرویی با وقایع پیش بینی نشده)
۵	۰/۲۷۳	۰/۹۴	۳/۴۴	تمایل به خلاقیت
۹	۰/۲۸۹	۰/۹۶	۳/۳۲	انتقادپذیری
۷	۰/۲۹۶	۱/۰۳	۳/۴۷	نیاز به کسب موفقیت
۸	۰/۳۰۱	۰/۹۹	۳/۲۸	والدین کارآفرین
۹	۰/۳۰۵	۱/۰۲	۳/۳۴	تجربه قبلی کارآفرینی
۱۰	۰/۳۱۱	۱/۰۷	۳/۴۴	داشتن روحیه انجام کار گروهی
۱۱	۰/۳۱۳	۰/۹۷	۳/۰۹	ذهنیت مثبت افراد نسبت به کارآفرینی

طیف ارزیابی: خیلی کم = ۱ کم = ۲ نسبتاً = ۳ زیاد = ۴ خیلی زیاد = ۵

عوامل آموزشی

به منظور شناخت میزان تأثیر گذاری عوامل آموزشی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس از ۱۴ گویه در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده است. یافته های تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد مورد مطالعه (۶۶/۷ درصد)، اعتقاد دارند که میزان تأثیر گذاری عوامل آموزشی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس در حد زیاد می باشد. اولویت بندی گویه ها بر اساس ضریب تغییرات طبق جدول ۴ نشان می دهد که به ترتیب اولویت؛ برگزاری کلاس های آموزشی (۰/۲۲۴)، آموزش مهارت های کارآفرینی (۰/۲۲۷) و ارائه مشاوره و راهنمایی های فنی و کارشناسی مناسب به اعضای تعاونی ها در ارتباط با کارآفرینی (۰/۲۳۵)، از مهم ترین عوامل آموزشی تأثیر گذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در بخش تعاونی های زنان روستایی می باشند.

جدول ۴- اولویت بندی عوامل آموزشی تأثیرگذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی اعضای تعاونی های زنان روستایی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل آموزشی
۱	۰/۲۲۴	۰/۸۹	۳/۹۷	برگزاری کلاس های آموزشی
۲	۰/۲۲۷	۰/۹۲	۴/۰۴	آموزش مهارت های کارآفرینی
۳	۰/۲۳۵	۰/۹۶	۴/۰۸	ارائه مشاوره و راهنمایی های فنی و کارشناسی مناسب به اعضا تعاونی ها در ارتباط با کارآفرینی
۴	۰/۲۳۹	۰/۹۱	۳/۸۰	آموزش کارکنان و هیأت مدیره در تعاونی ها
۵	۰/۲۵۲	۰/۹۸	۳/۸۸	برگزاری جلساتی با حضور کارآفرینان برای بیان مشکلات آنها و آموزش راه حل های مناسب جهت مقابله با آن ها
۶	۰/۲۷۳	۰/۹۹	۳/۶۲	استفاده از کارآفرینان برتر و موفق جهت تدریس برخی از مهارت های کارآفرینی
۷	۰/۲۷۶	۱/۰۶	۳/۸۳	ایجاد مراکز رشد کارآفرینی جهت راهنمایی و مشاوره اعضا
۸	۰/۲۸۸	۱/۰۳	۳/۵۷	بازدید از تعاونی های برتر
۹	۰/۳۲۵	۱/۰۰	۳/۰۷	دسترسی کافی به کامپیوتر و اینترنت
۱۰	۰/۳۳۴	۱/۲۶	۳/۷۷	استفاده از رسانه ها و نشریات ترویجی در زمینه کارآفرینی
۱۱	۰/۳۳۴	۱/۲۸	۲/۸۳	تدوین سرفصل متناسب با بازار کار
۱۲	۰/۳۳۴	۱/۱۲	۳/۳۵	آموزش در زمینه ماهیت، اهداف، کارکردها و ویژگی های تعاونی
۱۳	۰/۳۸۰	۱/۱۴	۳/۰۰	مناسب بودن فضا و امکانات آموزشی
۱۴	۰/۳۹۶	۱/۲۳	۳/۱۰	توانمندی اعضا تعاونی ها در به کارگیری فناوری های اطلاعاتی مانند اینترنت

طیف ارزیابی: خیلی کم= ۱ کم= ۲ نسبتاً= ۳ زیاد= ۴ خیلی زیاد= ۵

عوامل اقتصادی

به منظور شناخت میزان تأثیر گذاری عوامل اقتصادی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس از ۱۱ گویه در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده است. یافته های تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد مورد مطالعه (۶۸/۹ درصد)، اعتقاد دارند که میزان تأثیر گذاری عوامل اقتصادی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس در حد زیاد می باشد. اولویت بندی گویه ها بر اساس ضریب تغییرات طبق جدول ۵ نشان می دهد که به ترتیب اولویت؛ میزان دسترسی به سرمایه و اعتبارات (۰/۲۱۳)، استقلال مالی (۰/۲۱۷) و حمایت های مالی از فعالیت های تعاونی های زنان (۰/۲۳۲)، از مهم ترین عوامل اقتصادی تأثیر گذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در بخش تعاونی های زنان روستایی می باشند.

جدول ۵- اولویت بندی عوامل اقتصادی تأثیرگذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی اعضای تعاونی های زنان روستایی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل اقتصادی
۱	۰/۲۱۳	۰/۸۸	۴/۱۳	میزان دسترسی به سرمایه و اعتبارات
۲	۰/۲۱۷	۰/۸۸	۴/۰۴	استقلال مالی
۳	۰/۲۳۲	۰/۹۰	۳/۸۸	حمایت های مالی از فعالیت های تعاونی های زنان
۴	۰/۲۴۲	۰/۹۹	۴/۰۸	میزان رضایت از درآمد حاصل از کار
۵	۰/۲۶۷	۰/۹۳	۳/۴۸	ثبات و امنیت شغلی
۶	۰/۲۸۰	۱/۰۵	۳/۷۵	تخصیص وام های کم بهره
۷	۰/۲۸۴	۰/۹۶	۳/۳۸	افزایش تولید
۸	۰/۲۹۵	۱/۱۴	۳/۸۶	آگاهی از وضعیت اقتصادی بازار
۹	۰/۳۰۳	۱/۱۳	۳/۷۲	وجود بازار رقابتی
۱۰	۰/۳۱۹	۱/۰۳	۳/۲۲	قوانین شفاف اقتصادی و مالیاتی تعاونی ها
۱۱	۰/۳۳۳	۱/۱۶	۳/۴۸	پشتوانه مالی خانوادگی

طیف ارزیابی: خیلی کم= ۱ کم= ۲ نسبتاً= ۳ زیاد= ۴ خیلی زیاد= ۵

عوامل اجتماعی - فرهنگی

به منظور شناخت میزان تأثیر گذاری عوامل اجتماعی - فرهنگی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس از ۹ گویه در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده است. یافته های تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد مورد مطالعه (۶۴/۴ درصد)، اعتقاد دارند که میزان تأثیر گذاری عوامل اجتماعی - فرهنگی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس در حد زیاد می باشد. اولویت بندی گویه ها بر اساس ضریب تغییرات طبق جدول ۶ نشان می دهد که به ترتیب اولویت؛ میزان مشارکت اعضاء در تصمیم گیری های تعاونی (۰/۲۵۶)، باور مردان در مورد توان مدیریتی زنان (۰/۲۶۰) و ارزش ها و باورهای جامعه (۰/۲۶۶) از مهم ترین عوامل اجتماعی - فرهنگی تأثیر گذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در بخش تعاونی های زنان روستایی می باشند.

جدول ۶- اولویت بندی عوامل اجتماعی - فرهنگی تأثیرگذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی اعضای تعاونی های زنان روستایی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل اجتماعی - فرهنگی
۱	۰/۲۵۶	۱/۰۳	۴/۰۲	میزان مشارکت اعضاء در تصمیم گیری های تعاونی
۲	۰/۲۶۰	۱/۰۴	۳/۹۹	باور مردان در مورد توان مدیریتی زنان
۳	۰/۲۶۶	۱/۰۳	۳/۸۶	ارزش ها و باورهای جامعه
۴	۰/۲۹۱	۰/۹۹	۳/۴۰	باور مردم در مورد فعالیت های خارج از منزل زنان
۵	۰/۲۹۴	۱/۰۷	۳/۶۳	نگرش موافق اطرافیان به کارآفرین
۶	۰/۳۰۰	۱/۰۳	۳/۴۲	قوانین و هنجارهای موجود در تعاونی ها
۷	۰/۳۰۱	۱/۱۴	۳/۸۰	عرف و آداب و رسوم خانواده ها
۸	۰/۳۰۲	۱/۰۳	۳/۰۴	آگاهی از اهداف، فلسفه و ماهیت تعاونی ها
۹	۰/۳۶۷	۱/۱۷	۳/۱۸	وجود بستر فرهنگی مناسب برای ارتقاء روحیه همکاری

طیف ارزیابی: خیلی کم= ۱ کم= ۲ نسبتاً= ۳ زیاد= ۴ خیلی زیاد= ۵

عوامل مدیریتی

به منظور شناخت میزان تأثیر گذاری عوامل مدیریتی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس از ۶ گویه در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده است. یافته های تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد مورد مطالعه (۵۶/۶ درصد)، اعتقاد دارند که میزان تأثیر گذاری عوامل مدیریتی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس در حد زیاد می باشد. اولویت بندی گویه ها بر اساس ضریب تغییرات طبق جدول ۷ نشان می دهد که به ترتیب اولویت؛ آشنایی مدیر با اصول مدیریت و قوانین تعاونی ها (۰/۲۰۸)، مدیریت کارآمد تعاونی ها (۰/۲۲۸) و استفاده از تجارب تعاونی های دیگر (۰/۲۴۳) از مهم ترین عوامل مدیریتی تأثیر گذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در بخش تعاونی های زنان روستایی می باشند.

جدول ۷- اولویت بندی عوامل مدیریتی تأثیرگذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی اعضای تعاونی های زنان روستایی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل مدیریتی
۱	۰/۲۰۸	۰/۸۸	۴/۲۳	آشنایی مدیر با اصول مدیریت و قوانین تعاونی ها
۲	۰/۲۲۸	۰/۹۴	۴/۱۱	مدیریت کارآمد تعاونی ها
۳	۰/۲۴۳	۰/۹۷	۳/۹۸	استفاده از تجارب تعاونی های دیگر
۴	۰/۳۱۳	۱/۰۳	۳/۲۹	انگیزه مدیر جهت مشارکت اعضاء در تعاونی
۵	۰/۳۳۹	۱/۱۷	۳/۴۵	توانایی مدیر در بهره گیری از تمامی امکانات
۶	۰/۳۶۴	۱/۱۸	۳/۲۴	دوام و ثبات مدیریت تعاونی ها

طیف ارزیابی: خیلی کم= ۱ کم= ۲ نسبتاً= ۳ زیاد= ۴ خیلی زیاد= ۵

عوامل سیاستگذاری

به منظور شناخت میزان تأثیر گذاری عوامل سیاستگذاری در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس از ۱۰ گویه در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده است.. یافته های تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد مورد مطالعه (۵۷/۸ درصد)، اعتقاد دارند که میزان تأثیر گذاری عوامل سیاستگذاری در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس در حد زیاد می باشد. اولویت بندی گویه ها بر اساس ضریب تغییرات طبق جدول ۸ نشان می دهد که به ترتیب اولویت؛ حمایت از نوآوران در ارائه طرح های نوین کارآفرینانه (۰/۲۰۶)، معافیت های مالیاتی برای تعاونی ها (۰/۲۲۲) و اصلاح قوانین و مقررات دست و پاگیر برای اخذ وام های بانکی (۰/۲۳۰) از مهم ترین عوامل سیاستگذاری تأثیر گذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در بخش تعاونی های زنان روستایی می باشند.

جدول ۸- اولویت بندی عوامل سیاستگذاری تأثیر گذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی اعضای تعاونی های زنان روستایی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل سیاستگذاری
۱	۰/۲۰۶	۰/۸۹	۴/۳۲	حمایت از نوآوران در ارائه طرح های نوین کارآفرینانه
۲	۰/۲۲۲	۰/۸۲	۳/۶۸	معافیت های مالیاتی برای تعاونی ها
۳	۰/۲۳۰	۰/۹۲	۳/۹۹	اصلاح قوانین و مقررات دست و پاگیر برای اخذ وام های بانکی
۴	۰/۲۵۴	۰/۹۷	۳/۸۱	حذف و کاهش محدودیت ها و موانع کارآفرینی از طرف دولت
۵	۰/۲۸۱	۰/۹۳	۳/۳۰	حمایت از پژوهش ها و تحقیقات مرتبط با کارآفرینی
۶	۰/۳۱۲	۱/۰۷	۳/۴۳	اعطای مشوق های دولتی به تعاونی ها از طرف دولت
۷	۰/۳۳۷	۱/۱۸	۳/۵۰	تدوین و تصویب قوانین مورد نیاز تعاونی ها از طرف دولت
۸	۰/۳۶۰	۱/۱۸	۳/۲۷	اصلاح قوانین و مقررات بر مبنای سیاست های خصوصی سازی و واگذاری امور تصدی گری از طرف دولت
۹	۰/۳۸۶	۱/۱۶	۳/۰۰	سیاست ترغیب و تشویق به کارآفرینی از سوی دولت
۱۰	۰/۴۱۸	۱/۲۱	۲/۸۹	کاهش مراحل اداری تأسیس و اداره تعاونی ها

طیف ارزیابی: خیلی کم= ۱ کم= ۲ نسبتاً= ۳ زیاد= ۴ خیلی زیاد= ۵

عوامل فنی

به منظور شناخت میزان تأثیر گذاری عوامل فنی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس از ۵ گویه در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه ای استفاده شده است.. یافته های تحقیق حاکی از آن است که حدود (۸۰ درصد) از افراد مورد مطالعه میزان تأثیر گذاری عوامل روانشناختی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در تعاونی های زنان روستایی استان فارس در حد متوسط و زیاد ارزیابی نموده اند. اولویت بندی گویه ها بر اساس ضریب تغییرات طبق جدول ۹ نشان می دهد که به ترتیب اولویت؛ ارتقاء دانش فنی شرکت های تعاونی زنان (۰/۱۸۸)، ایجاد تجهیزات و امکانات مناسب برای شکل گیری ایده (۰/۲۳۱) و تأمین امکانات و تجهیزات سخت افزاری و نرم افزاری (۰/۲۴۸) از مهم ترین عوامل فنی تأثیر گذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در بخش تعاونی های زنان روستایی می باشند.

جدول ۹- اولویت بندی عوامل فنی تأثیرگذار در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی اعضای تعاونی های زنان روستایی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عوامل فنی
۱	۰/۱۸۸	۰/۷۹	۴/۱۹	ارتقاء دانش فنی شرکت های تعاونی زنان
۲	۰/۲۳۱	۰/۹۳	۴/۰۱	ایجاد تجهیزات و امکانات مناسب برای شکل گیری ایده
۳	۰/۲۴۸	۰/۹۲	۳/۷۰	تأمین امکانات و تجهیزات سخت افزاری و نرم افزاری
۴	۰/۳۴۱	۱/۱۱	۳/۲۵	تأمین امکانات زیربنایی مورد نیاز استقرار تعاونی ها
۵	۰/۴۱۱	۱/۱۸	۲/۸۷	امکان دسترسی اعضاء به فناوری اطلاعات و ارتباطات مانند اینترنت

طیف ارزیابی: خیلی کم= ۱ کم= ۲ نسبتاً= ۳ زیاد= ۴ خیلی زیاد= ۵

بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق و توسعه مهارت های فردی کارآفرینی

برای آزمون فرضیات تحقیق از ضرایب همبستگی پیرسون و اسپیرمن و آزمون های F و t استفاده گردید. همانطور که نتایج ضریب همبستگی پیرسون (جدول ۱۰) نشان می دهد رابطه بین عوامل روانشناختی، عوامل آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی - فرهنگی و عوامل سیاستگذاری با متغیر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در سطح ۱ درصد خطا مثبت و معنی دار شده است. رابطه بین عوامل مدیریتی و عوامل فنی با متغیر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در سطح ۵ درصد خطا مثبت و معنی دار شده است. نتایج تحقیق نشان داد که بین متغیر سن و متغیر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی رابطه معکوس و معنی داری در سطح ۵ درصد خطا وجود دارد. ضمن این که بین سابقه عضویت در تعاونی و دفعات شرکت در دوره آموزش کارآفرینی با متغیر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی رابطه معنی داری مشاهده نگردید. نتیجه ضریب همبستگی اسپیرمن نشان می دهد بین سطح تحصیلات با متغیر وابسته توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در سطح ۱ درصد خطا رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

جدول ۱۰- نتایج ضریب همبستگی بین متغیرهای مستقل تحقیق با توسعه مهارت های فردی کارآفرینی

متغیرهای مستقل	متغیر وابسته	نوع همبستگی	ضریب همبستگی (r)	سطح معنی داری (p)
سن	پیرسون	پیرسون	-۰/۱۷۸*	۰/۰۴۰
سابقه عضویت در تعاونی	پیرسون	پیرسون	-۰/۰۶۵	۰/۴۶۳
دفعات شرکت در دوره آموزش کارآفرینی	پیرسون	پیرسون	۰/۰۲۱	۰/۹۱۰
عوامل روانشناختی	پیرسون	پیرسون	۰/۵۳۳**	۰/۰۰۰
عوامل آموزشی	پیرسون	پیرسون	۰/۵۸۴**	۰/۰۰۰
عوامل اقتصادی	توسعه مهارت های فردی کارآفرینی	پیرسون	۰/۵۴۵**	۰/۰۰۰
عوامل اجتماعی - فرهنگی	پیرسون	پیرسون	۰/۳۵۷**	۰/۰۰۰
عوامل مدیریتی	پیرسون	پیرسون	۰/۲۱۳*	۰/۰۱۴
عوامل سیاستگذاری	پیرسون	پیرسون	۰/۲۹۸**	۰/۰۰۱
عوامل فنی	پیرسون	پیرسون	۰/۱۹۸*	۰/۰۲۴
سطح تحصیلات	اسپیرمن	اسپیرمن	۰/۲۷۵**	۰/۰۰۲

$p < 0.01 = **$

$p < 0.05 = *$

به منظور مقایسه میزان مهارت های فردی کارآفرینی پاسخگویان براساس ویژگی های شخصی اعضای تعاونی های روستایی شامل؛ وضعیت تأهل، تجربه راه اندازی کسب و کار جدید، نوع عضویت در تعاونی و شرکت در دوره های آموزشی کارآفرینی از آزمون t-test استفاده شده است. نتایج حاصل از جدول ۱۱ نشان می دهد که بین تجربه راه اندازی کسب و کار جدید و نیز شرکت در دوره های آموزشی کارآفرینی بر اساس توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در سطح ۵ درصد خطا اختلاف معنی داری وجود دارد. ولی بین وضعیت تأهل و نیز نوع عضویت از نظر میزان توسعه مهارت های فردی کارآفرینی اختلاف معنی داری وجود ندارد.

جدول ۱۱- تأثیر ویژگی های شخصی بر مهارت های فردی کارآفرینی (آزمون t)

متغیر	سطوح تغییر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	سطح معنی داری
وضعیت تأهل	مجرد	۳۰	۳۱/۹۶	۷/۷۵	-۰/۰۵۱	۰/۹۵۹
	متأهل	۹۰	۳۲/۰۶	۹/۶۵		
تجربه راه اندازی کسب و کار جدید	بلی	۳۰	۳۵/۸۳	۱۲/۴۷	۲/۰۴	۰/۰۴۸
	خیر	۱۰۲	۳۰/۹۴	۷/۳۴		
نوع عضویت در تعاونی	عادی	۱۱۲	۳۲/۱۷	۸/۹۰	۰/۰۱۷	۰/۹۸۶
	هیئت مدیره	۲۱	۳۲/۱۴	۸/۳۹		
شرکت در دوره های آموزشی	بلی	۳۴	۳۵/۳۵	۱۲/۱۹	۲/۰۲	۰/۰۴۹
	خیر	۱۰۱	۳۰/۸۷	۷/۱۹		

$p < 0.05 = *$ $p < 0.01 = **$

همچنین برای تعیین اختلاف معنی داری بین میزان توسعه مهارت های فردی کارآفرینی بر اساس نوع فعالیت شرکت های تعاونی (کشاورزی، تولیدی، خدماتی و چند منظوره) از آزمون F استفاده شد. نتایج نشان داد بین میزان توسعه مهارت های فردی کارآفرینی و نوع فعالیت شرکت های تعاونی در سطح ۵ درصد خطا اختلاف معنی داری وجود ندارد یعنی نوع فعالیت شرکت تعاونی بر توسعه مهارت های فردی کارآفرینی اعضا تأثیر گذار نبوده است (جدول ۱۲).

جدول ۱۲- تأثیر نوع فعالیت شرکت تعاونی در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی (آزمون F)

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	مقدار F	سطح معنی داری
بین گروه ها (a)	۱۹۴/۸۹	۳	۶۴/۹۶	۰/۸۲۳	۰/۴۸۴
داخل گروه ها (e)	۱۰۰۲۹/۶۸	۱۲۷	۷۸/۹۷		
کل	۱۰۲۲۴/۵۸	۱۳۰			

نتایج رگرسیون چند متغیره

در تحقیق حاضر برای بررسی تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق بر متغیر وابسته (توسعه مهارت های فردی کارآفرینی) از رگرسیون چند متغیره با روش گام به گام استفاده شده است که سه متغیر وارد معادله رگرسیون گردیدند که به ترتیب ذکر می گردند:

گام اول: در این مرحله اولین متغیری که وارد معادله گردید X_3 یعنی عوامل آموزشی بود. این بدان مفهوم است که متغیر مزبور بیشترین نقش را در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی داشته است. لذا با مشاهده ضریب تعیین می توان اظهار نمود که متغیر عوامل آموزشی به تنهایی حدود ۳۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسعه مهارت های فردی کارآفرینی را تبیین می نماید.

گام دوم: در این گام پس از متغیر X_3 ، متغیر X_2 یعنی عوامل روانشناختی وارد معادله گردید. براساس یافته های موجود عوامل آموزشی و عوامل روانشناختی حدود ۴۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسعه مهارت های فردی کارآفرینی را تبیین نموده اند.

گام سوم: در این گام پس از متغیرهای X_2 و X_3 ، متغیر X_8 یعنی عوامل فنی وارد معادله گردید. براساس یافته های موجود عوامل آموزشی، عوامل روانشناختی و عوامل فنی حدود ۴۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسعه مهارت های فردی کارآفرینی را تبیین نموده اند (جدول ۱۳).

جدول ۱۳- تأثیر عوامل در توسعه مهارت های فردی کارآفرینی

Std	Adj square	R square	R	متغیرها	مراحل
۷/۶۷	۰/۳۴۴	۰/۳۵۱	۰/۵۹۲	عوامل آموزشی	۱
۷/۲۶	۰/۴۱۲	۰/۴۲۴	۰/۶۵۱	عوامل روانشناختی	۲
۷/۱۴	۰/۴۳۱	۰/۴۴۷	۰/۶۶۹	عوامل فنی	۳

جدول ۱۴- ضرایب متغیرهای وارد شده به معادله رگرسیون چند متغیره

Sig	T	Beta	اشتباه استاندارد B	B	متغیر	مرحله
۰/۰۰۰	۷/۴۲	۰/۵۹۲	۰/۰۷۱	۰/۵۲۵	عوامل آموزشی	اول
۰/۱۱۷	۱/۵۷	-	۳/۶۱	۵/۷۰	عدد ثابت	
۰/۰۰۰	۴/۶۹	۰/۴۲۰	۰/۰۷۹	۰/۳۷۲	عوامل آموزشی	دوم
۰/۰۰۱	۳/۵۷	۰/۳۲۰	۰/۱۱۶	۰/۴۱۳	عوامل روانشناختی	
۰/۵۲۱	-۰/۶۴۴	-	۴/۱۴	-۲/۶۶	عدد ثابت	
۰/۰۰۰	۵/۰۱	۰/۴۴۶	۰/۰۷۹	۰/۳۹۵	عوامل آموزشی	سوم
۰/۰۰۰	۴/۱۸	۰/۴۱۳	۰/۱۲۸	۰/۵۳۳	عوامل روانشناختی	
۰/۰۴۰	۲/۰۷	۰/۱۸۹	۰/۲۱۹	۰/۴۵۵	عوامل فنی	
۰/۹۴۷	-۰/۰۶۷	-	۴/۲۳	-۰/۲۸۲	عدد ثابت	

بنابراین معادله خط رگرسیون بر اساس β بشرح زیر می باشد:

$$Y = 0.44 X_3 + 0.41 X_2 + 0.19 X_8$$

بحث و نتیجه گیری

- نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر عوامل آموزشی و توسعه مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی نشانگر آن است که بین دو متغیر مذکور در سطح ۱ درصد خطا رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. Hosseini & Ahmadi (2011), Hosseini et al., (2011) و فرج اله حسینی و دهیوری (۱۳۸۵) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند.

- نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر عوامل روانشناختی و توسعه مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی نشانگر آن است که بین دو متغیر مذکور در سطح ۱ درصد خطا رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. رسولی و احمدپور داریانی (۱۳۹۰)، مهرداد (۱۳۹۰)، احمدی و همکاران (۱۳۸۸)، Hosseini & Ahmadi (2011) و Lashgarara et al., (2011) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند.

- نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر عوامل فنی و توسعه مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی نشانگر آن است که بین دو متغیر مذکور در سطح ۵ درصد خطا رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. (Al-Mahrouqal, 2010).
ملک پور (۱۳۸۷)، فلاح جلودار و همکاران (۱۳۸۶). و در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند.

- نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر سن و توسعه مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی نشانگر آن است که بین دو متغیر مذکور در سطح ۵ درصد خطا رابطه معکوس و معنی داری وجود دارد. (Lashgarara et al., 2011),
(Elfitasari (2010) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافتند.

- نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن بین دو متغیر سطح تحصیلات و توسعه مهارت های فردی کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی نشانگر آن است که بین دو متغیر مذکور در سطح ۱ خطا رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. (Elfitasari (2010),
(Govindasamy (2010) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند.

نتایج حاصل از آزمون t بیانگر آن است که بین تجربه راه اندازی کسب و کار جدید و نیز شرکت یا عدم شرکت در دوره های آموزش کارآفرینی و توسعه مهارت های فردی کارآفرینی در سطح ۵ درصد خطا اختلاف معنی داری وجود دارد (Govindasamy (2010) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافت.

پیشنهادات

با توجه به نتایج حاصل از اولویت بندی عوامل آموزشی پیشنهاد می گردد:

- با توجه به اینکه توانایی های مرتبط با خصلت و رفتار کارآفرینی اکتسابی است توجه هر چه بیشتر آموزش کارآفرینی به صورت کلاس های آموزشی کوتاه مدت لازم و ضروری به نظر می رسد. همچنین توصیه می گردد. با توجه به نتایج تحقیق در استان فارس اکثر اعضاء تعاونی ها کم سواد هستند بنابراین پیشنهاد می شود برای درک و فهم بیشتر نوع و محتوای آموزشی در کلاس ها اصلاح و بازبینی شود تا متناسب با سطح سواد آنها باشد. همچنین برنامه ریزی آموزشی جهت برگزاری کلاس ها منطبق با شرایط و علایق زنان روستایی صورت پذیرد و از مواد کمک آموزشی استفاده گردد.

- نتایج تحقیق حاکی از آن است که مهارت های کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی در حد کم می باشد. در این راستا پیشنهاد می شود ابتدا کلاس های آموزشی در زمینه مهارت های همچون مهارت در بازاریابی و فروش محصولات، محاسبات مالی، مهارت در کار با کامپیوتر و آشنایی با اینترنت، مهارت های بازاریابی و فروش محصولات، روش های افزایش فروش، مدیریت ارتباط با مشتری، آگاهی از نیازها و خواسته های مشتریان، شیوه های ترویج و تبلیغات، شیوه های انتخاب عامل توزیع و پخش محصول و ... برگزار گردد..

- همچنین با توجه به نقش بی بدیل فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی، برای فراگیری اصول فناوری اطلاعات به منظور بهره گیری از آن در زمینه شغلی و حرفه ای توسط زنان و همچنین گسترش و توسعه زیرساخت های لازم شبکه سازی مجازی بین افراد به منظور تبادل اطلاعات، تجاب و دیدگاه ها تأکید می شود. همچنین کانال های ارتباطی مانند مراکز رشد کارآفرینی در مراکز و مناطق مستعد ایجاد شود.

با توجه به نتایج حاصل از اولویت بندی عوامل روانشناختی پیشنهاد می گردد:

- سازمان های ذیربط با معرفی زنان کارآفرین موفق و شناساندن اهمیت و ارزش آنان در اقتصاد جامعه و تغییر نگرش زنان نسبت به توانایی های ذاتی خود در مسایل اقتصادی و اجتماعی موجب تقویت روحیه اعتماد به نفس و خودباوری آنان شوند.

- دولت به نمونه های موفق در الگو قرار دادن آنها برای ایجاد نگرش مثبت و تشویق زنان کارآفرین به کارها و ایده های نو و جدید تسهیلات ویژه ای را قابل گردد. ترویج فرهنگ کارآفرینی در جامعه و اهدای جوایز و شناساندن اهمیت و ارزش کارآفرینان در اقتصاد جامعه، ارزش نهادن به کارآفرینی زنان نوآور و معرفی زنان کارآفرین موفق پیشنهاد می گردد.
- واگذاری مسئولیت ها و فعالیت هایی به تعاونی های زنان روستایی که نقش ریسک پذیری در آن فعالیت ها بارز بوده و افراد بتوانند با شناخت کافی، ویژگی ریسک پذیری را به عنوان خصیصه ای مثبت در خود ایجاد یا تقویت نمایند، پیشنهاد می گردد.
- با توجه به نتایج حاصل از اولویت بندی عوامل فنی پیشنهاد می گردد:
- آموزش های مستمر در زمینه مهارت های فنی کارآفرینی برای اعضای ارائه گردد که می تواند در ارتقاء و توسعه دانش فنی مربوط به کسب و کار تاثیر بسیار زیادی داشته باشد.
- ایجاد مراکز رشد برای حمایت در تبدیل ایده به محصول و خدمات و توسعه فعالیت های کارآفرینانه زنان و در نتیجه کمک به زنان در برنامه ریزی مناسب ظرفیت تولیدی و خدماتی و نیز فراهم نمودن دسترسی زنان به استفاده از امکانات مناسب به منظور بهبود دانش و مهارت فنی بسیار موثر است.
- ایجاد این امکان که زنان کارآفرین اینترنت و تسهیلات تجارت الکترونیک را مورد استفاده بهینه قرار دهند، در حالی که هزینه های خرید، فروش و بازاریابی را کاهش می دهند.
- ایجاد شبکه ها و تقویت مبادلات اطلاعات میان زنان روستایی کارآفرین شامل پایگاه های اطلاعاتی آنلاین که زنان به مبادله تجارب خود در زمینه های مالی و حسابداری بپردازند البته این امر نیاز به تقویت مهارت کار با رایانه و آشنایی با اینترنت دارد. همچنین پیشنهاد می شود به منظور تحقیقات در زمینه بازاریابی و آگاهی لازم از انواع واسطه های توزیع و گزینش بهترین شیوه توزیع و مدیریت آن به سیستم کامپیوتری مجهز شوند.

منابع و مأخذ

- ۱- احمدی، ف. و عالیشوندی، س. ۱۳۸۸. گسترش کارآفرینی میان زنان. ماهنامه بررسی مسائل و سیاست های اقتصادی. ش. ۸۹ و ۹۰. فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۸. صص ۱۷-۴۲.
- ۲- ۳۰- دادفر، م. ۱۳۹۲. "بررسی مشکلات تعاونی های زنان روستایی استان فارس". مصاحبه. ۱۷ مرداد ۱۳۹۲.
- ۳- رسولی، ک. و احمدپور داریانی، م. ۱۳۹۰. ارزیابی عامل های مؤثر بر توسعه کارآفرینی از دیدگاه دانش آموختگان کشاورزی دانشگاه های غرب ایران. فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی. ش. ۱۶. بهار ۱۳۹۰. صص ۷۸-۹۱.
- ۴- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور. سالنامه آماری استان فارس. ۱۳۸۷.
- ۵- شائمی، ع. اعتباریان، الف. و خیرمند، م. ۱۳۹۰. نیازسنجی آموزشی زنان کارآفرین شهر اصفهان. مجله زن در توسعه و سیاست. دوره ۹. ش. ۳. پاییز ۱۳۹۰. صص ۱۵۱-۱۸۰.
- ۶- عزیزی، ب.، حسینی، م. و میردامادی، م. ۱۳۸۶. بررسی عوامل مؤثر در توسعه روحیه و مهارت های کارآفرینی در میان دانشجویان سال آخر دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران. مجله علوم کشاورزی ایران. ش. ۲. صص ۲۴۱-۲۵۱.
- ۷- فرج اله حسینی، س.ج. و دهیوری، س. ۱۳۸۵. تأثیر تبعیض جنسیتی بر روحیه کارآفرینی زنان روستایی. فصلنامه اشتغال و کارآفرینی رویش. ش. ۱۴.
- ۸- فلاح جلودار، ر.، فرج اله حسینی، س.ج.، حسینی، م. و میردامادی، م. ۱۳۸۶. عوامل مؤثر بر موفقیت کارآفرینی زنان روستایی شمال کشور. فصلنامه روستا و توسعه. سال ۱۰. ش. ۴. زمستان ۱۳۸۶. صص ۸۷.
- ۹- مرادی، ح.، بیژنی، م. و کریمی، غ. ۱۳۸۹. "توسعه مهارت های کارآفرینی فرصت اشتغال زنان". نشریه کارآفرینان. ش. ۶۶.

- ۱۰- ملک پور، ح. ۱۳۸۷. بررسی راهکارهای توسعه کارآفرینی در بخش تعاون استان چهار محال بختیاری. کارنامه پژوهشی سال ۱۳۸۷ وزارت تعاون.
- ۱۱- مهرداد، ح. ۱۳۹۰. بررسی عوامل مؤثر در ایجاد کارآفرینی در سطح استان لرستان با تأکید بر نقش آموزش. فصلنامه علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت. سال دوم. ش.۴. پیاپی. ۸. زمستان ۱۳۹۰. صص ۹۷-۱۱۴.
- 12- Al-Mahrouqal, M. (2010). Success factors of small and medium-sized enterprises (SEMs): The case of Jordan. *Anadolu University Journal of Social Sciences*. 10(1): 1-16.
- 13- Elfitasari, T. (2010). Factors influencing entrepreneurial activities of small- scale fish farmers in deriving income improvement and product sustainability in Central Java, Indonesia. Thesis submitted in fulfillment of the requirements for degree of Doctor of Philosophy, Faculty of Business and Enterprise Swinburne University of Technology.
- 14- Govindasamy, Th. (2010). Critical success factors of successful India entrepreneurs in the Tshwane metropolitan area.
- 15- Hisrich, R. (2005). "Entrepreneurship". New York: Mc Graw – Hill. Lywin.
- 16- Hosseini, S.J. & Ahmadi, H. (2011). Affective Factors Contributing to Entrepreneurial Attitudes of University Students in Iran. *Annals of Biological Research*, 2011, 2(2): 366-371. (<http://Scholarsresearchlibrary.Com./archive.html>).
- 17- Hosseini, S.J., Ahmadi, h. & Omidi Najafabadi, M. (2011). The perceptions of Graduate Students about Factors Influencing the Extension of Entrepreneurship Education in College of Agriculture and Natural Resources in Iran. *Journal of American Science*, 2011; 7(3).
- 18- Hosseini, S.M. & Khosravipour, B. (2006). "Entrepreneurship: Evolution of contexts and viewpoints and role of training in entrepreneurship". In: *Proceedings of the Iranian Agricultural Education Seminar*, Tehran: Tarbiat Modarres University.
- 19- Lashgarara, F., Azizian, E. & Mehdizadeh, H. (2011). Factors Influencing the Effectiveness of Entrepreneurship Courses on Agricultural graduates at the Ilam Province in Iran. *African Journal of Agricultural Research* vol(6) 14, pp 3428-3431, 18 July, 2011.
- 20- Lashgarara, F., Hosseini, S.J. & Nadehi, R. (2010). Investing the role of entrepreneurship education sector of Iran case study of Esfahan. Available on [http:// www.eurojournal.com/agrsr.htm](http://www.eurojournal.com/agrsr.htm).
- 21- Lashgarara, F., Roshani, N. & Omidi Najafabadi, M. (2011). Influencing factors on entrepreneurial skills of rural women in Ilam city, Iran. *African Journal of Business Management* Vol.5(14). Pp.5536-5540. 18 July, 2011. Available online at <http://www.academicjournals.org/AJBM>.
- 22- Nazari Nooghabi, S., Irvani, H. (2011). A Descriptive Analysis of some factors Influencing the success of agricultural cooperative. *Proceeding of: 1 st International conference on cooperative social, economic and cultural capabilities*, Kish, 16-17 April. P.63. Abstract. Retrieved from: <http://www.icci.2011.ir/english/download/Abstract - Journal.pdf>.
- 23- Sookhtanlo, M., Rezvanfar, A. & Hashemi, S. M. (2009). "Psychological capabilities affecting agricultural students' entrepreneurship level: a comparative study". *Research Journal of Agriculture and Biological Sciences*, 5(2): 175-184